

การดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้เลือกบทเรียนที่จะสร้าง และเลือกกรณีของการสร้างบทเรียน
2. ศึกษาหลักสูตรชีววิทยาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อจะเลือกรายวิชาที่จะต้องสอนอะไรบ้าง เนื้อหาที่สอนมากน้อยเพียงไร และจะวัดผลอย่างไร โดยศึกษาจากคู่มือครู ประมวลการสอน แบบฝึกหัดต่าง ๆ หนังสือแบบเรียนชีววิทยาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หนังสือแบบเรียนที่นำมาใช้ในการพิจารณา ได้แก่ แบบเรียนชีววิทยาของ

- ก. ดร. กุญ วัชรโรจน
- ข. วิรุฒ สุวรรณพิศ
- ค. เชาว ชิโนรักษ์ และพรณี ชิโนรักษ์
- ง. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- จ. Principles of Genetics ของ Edmund W. Sinnott
- ฉ. The Science of Biology ของ Weize

3. วางโครงเรื่องที่จะเขียน โดยนำเนื้อหาในหลักสูตรมาเป็นหลักและเนื่องจากการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม ยึดหลักเด็กเป็นศูนย์กลาง (child-centered) จึงต้องคำนึงถึงอายุ พื้นความรู้เดิม และระดับชั้นของนักเรียน โดยนำมาพิจารณาประกอบด้วยแล้วจึงเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. เขียนกรอบเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
5. นำบทเรียนแบบโปรแกรมที่เขียนเสร็จแล้วไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไข
6. นำบทเรียนที่แก้ไขแล้วไปทดลองสอนที่ห้องหนึ่ง โดยให้นักเรียน
  1. คนทดลอง
  2. แก่ชั้นบทเรียนชั้นหนึ่งห้องหนึ่ง แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มเด็ก โดยให้นักเรียน

จำนวน 10 คน

3. แก่ชั้นบทเรียนชั้นกลุ่มเด็ก แล้วนำไปทดลองภาคสนามโดยให้นักเรียนจำนวน 100

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาชีววิทยา เรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของเมนเดล" เหตุที่เลือกสร้างบทเรียนนี้เพราะ

ก. บทเรียนแบบโปรแกรม เรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของเมนเดล" ยังไม่มีผู้ใดสร้างเลย

ข. บทเรียนเรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของเมนเดล" เป็นความรู้เกี่ยวกับหลักของความจริง มีกฎเกณฑ์แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

ค. ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะโคททดลองสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม วิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาว่าใครดีเพียงไร

ง. จากประมวลการสอนวิชาชีววิทยา ผู้วิจัยเห็นว่า เวลาที่ได้ในการสอนสำหรับบทเรียนนี้ น้อยเกินไป คือ 4 ชั่วโมง จึงได้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องนี้ขึ้น เพื่อช่วยเสริมให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนที่สอน

2. สร้างแบบทดสอบ แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก และอัตนัยรวม 3 ข้อ 20 คะแนน และได้ปรับปรุงเรื่อยมาตั้งแต่ขั้นหนึ่งข้อหนึ่ง และกลุ่มเลือกผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยให้นักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนกวิทยาศาสตร์ จำนวน 40 คน คำนวณความเชื่อถือเท่ากับ 0.77 ซึ่งนับว่าสูงน่าพอใจ

การเลือกชนิดของบทเรียน

บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของเมนเดล" นี้ผู้วิจัยได้เลือกสร้างบทเรียนแบบเส้นตรง (Linear Programmed) ด้วยเหตุผลที่ว่า บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรงนี้ใช้อย่างเหมาะสำหรับระยะที่เริ่มนำเข้ามาใช้ เนื่องจากครูและนักเรียนในโรงเรียนที่นำไปทดลองใช้ ยังไม่รู้จักบทเรียนแบบโปรแกรมดี และถ้าใช้บทเรียนแบบสาขา (Branching programmed) จะทำให้มีสับสนและใช้เวลายาวนาน

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม

การสร้างบทเรียน ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลัก

1. เนื้อหาวิชาและความยาวของบทเรียน ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนตัดตอน เฉพาะการผสมพันธุ์แบบ Monohybrid เพื่อมีบทเรียนยาวเกินไป เพราะเมื่อนำไปทดลองจริง ๆ จะต้องใช้เวลา การที่ให้เด็กเรียนบทเรียนที่ยาวมากจะทำให้เด็กเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ ฉะนั้นบทเรียนจึงไม่ควรสั้นหรือยาวเกินไป
2. เวลา ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนขึ้น โดยคาดว่านักเรียนจะสามารถเรียนบทเรียนได้ในเวลา 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง ซึ่งเป็นการเรียนเหมือนปกติ เพราะถ้าให้นักเรียนเรียนบทเรียนมากเกินไปที่เคยเรียนตามปกติอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดผลการเรียนบทเรียน
3. ความรู้เดิม ประชากรซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการทดลองต้องมีพื้นฐานความรู้เรื่อง เซลล์และการแบ่ง เซลล์มาแล้ว เพราะบทเรียนที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานในเรื่องการแบ่ง เซลล์เป็นหลักด้วย

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมนี้สร้างตามลำดับดังนี้

1. สร้างวัตถุประสงค์ทั่วไป
  2. สร้างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
  3. สร้างบทเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและลำดับเนื้อหาที่วางไว้
  4. สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- สำหรับบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของ เมนเดล" นี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมดังนี้ คือ

หลังจากเรียนบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

วัตถุประสงค์ทั่วไป	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	กรอบที่
เข้าใจความหมายของคำศัพท์ซึ่งจำเป็นต่องใช้ในการเรียนเรื่อง "กรรมพันธุ์ตามหลักของเมนเดล"	<p>นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้ได้อย่างถูกต้อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dominance (ลักษณะเด่น) 2. recessive (ลักษณะด้อย) 3. genes (ยีนส์) 4. alleles (อัลลีลส์) 5. genotype (ลักษณะยีนส์) 6. phenotype (ลักษณะที่ปรากฏ) 7. homozygous (พันธุ์แท้) 8. heterozygous (พันธุ์ทาง) 	<p>5</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>15</p> <p>18</p> <p>27</p> <p>20</p> <p>21</p>
เข้าใจและมีความรู้ในเรื่องลักษณะของยีนส์และลักษณะที่ปรากฏ	เขียน genotype ของลักษณะที่ปรากฏ (phenotype) ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง	19, 20, 22, 23, 26, 28, 29
เข้าใจเรื่องการผสมพันธุ์แบบ Monohybrid	เขียนแผนผังการผสมพันธุ์แบบ monohybrid ได้ถูกต้อง	37, 38, 41, 46, 49
มีความรู้เรื่องลักษณะต่าง ๆ ของลูกหลานซึ่งได้จากการผสมพันธุ์ว่ามีอัตราส่วนเป็นอย่างไร	ทำนายอัตราส่วนของ genotype และ phenotype ของลูก ซึ่งได้จากการผสมพันธุ์หรือสัตว์ที่กำหนดลักษณะต่าง ๆ ให้	42, 43, 44, 46, 49

วัตถุประสงค์ทั่วไป	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	กรอบที่
เข้าใจกฎของเมนเดลซึ่งเกี่ยวกับการถ่ายทอดลักษณะทางกรรมพันธุ์	สรุปกฎของเมนเดล ซึ่งว่าด้วยการถ่ายทอดลักษณะทางกรรมพันธุ์ (Mendelism) ได้	16, 25, 35
มีความรู้ในเรื่องการผสมพันธุ์ เพื่อให้ได้ลักษณะตามที่ต้องการ	วางแผนการผสมพันธุ์ เพื่อให้ได้ลักษณะตามที่ต้องการ	47, 48, 49

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

- ชั้นทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง โรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนอานวยศิลา โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง
ค่อนข้างอ่อน
- ชั้นทดลองแบบกลุ่มเล็ก โรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวน 10 คน ชาย 8 คน หญิง 2 คน แบ่งเป็นกลุ่มปานกลาง 5 คน กลุ่มอ่อน 5 คน
- ชั้นทดลองภาคสนาม โรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน เป็นชาย 41 คน หญิง 59 คน

การดำเนินการทดลอง

ในการทดลองแต่ละชั้นผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียน (Pre-test) ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ เป็นข้อทดสอบเกี่ยวกับความรู้เดิม (Entry Behavior) เสีย 3 ข้อ และข้อทดสอบบทเรียนอีก 8 ข้อให้นักเรียนทำ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายวิธีเรียนบทเรียนอย่างละเอียด แล้วให้นักเรียนทำบทเรียน หลังจากนั้นทำเสร็จก็ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน ซึ่งประกอบด้วยข้อทดสอบทั้งหมด 8 ข้อ โดยตัดข้อทดสอบเกี่ยวกับความรู้เดิม (Entry Behavior) ออกแล้วเก็บรวบรวมข้อมูล นำผลมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชั้นการทดลองหนึ่งคองหนึ่ง ผู้วิจัยได้นำบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียน โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมอย่างละเอียด ขณะที่นักเรียนทำบทเรียนผู้วิจัยจะคอยซักถามว่าเขาใจอย่างไร ถ้าขบคิดทำไมจึงตอบเช่นนั้นและจุดบ่งที่คิดว่าควรแก้ไขอย่างไร หรือกรณีใดที่นักเรียนเห็นว่าต้องปรับปรุงและควรปรับปรุงอย่างไร ขณะเดียวกันก็จับเวลาการทำบทเรียนแต่ละกรอบด้วย เมื่อเรียนจบบทเรียนและทำแบบทดสอบแล้วก็นำบทเรียนมาปรับปรุงแก้ไข

ชั้นการทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมให้นักเรียนอย่างชัดเจน แล้วจึงดำเนินการทดลอง ซึ่งครั้งนี้ผู้วิจัยจับเวลาการทำบทเรียนของนักเรียนแต่ละคนไว้ พร้อมทั้งนำบทเรียนมาวิเคราะห์หาความบกพร่องที่นักเรียนทำผิด แล้วนำบทเรียนมาปรับปรุงแก้ไขตามวิธีการเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม

ชั้นการทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยได้นำบทเรียนไปทดลองกับประชากรตัวอย่าง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 โดยดำเนินการทดลองเช่นเดียวกัน แต่ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะหาประสิทธิภาพของบทเรียน มีใช้เพื่อหาข้อบกพร่องที่จะแก้ไขเหมือน

สองครั้งที่ผ่านมา ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้เชิญอาจารย์ของโรงเรียนเป็นผู้ควบคุมเอง
ควย นักเรียนใช้เวลาเรียนบทเรียนและทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนทั้งหมด
2 ชั่วโมงครึ่ง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย